

การศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีเกี่ยวกับ
การตายและการเกิดใหม่ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทกับนิกายวัชรยาน

นางสาววิไลลักษณ์ สายเส้นท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

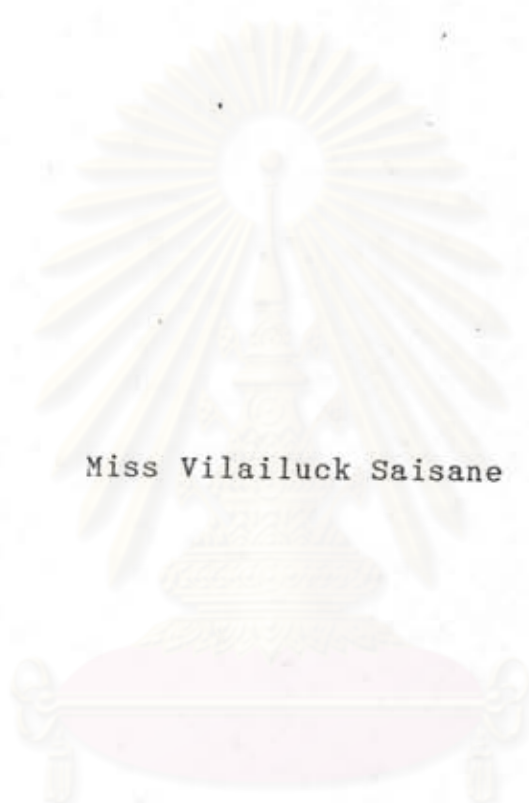
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-081-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF THE CONCEPTS OF DEATH
AND REBIRTH IN THERAVADA AND VAJRAYANA BUDDHISM

Miss Vilailuck Saisane

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Gruduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-081-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีเกี่ยวกับการตายและ
การเกิดใหม่ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทกับวัชรยาน
โดย นางสาววิไลลักษณ์ สายเส้นต์
ภาควิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวพรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มารค ตามไท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณ สภาอานันท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์ : การศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีเกี่ยวกับการตายและการเกิดใหม่
ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทกับนิกายวัชรยาน (A COMPARATIVE STUDY OF THE
CONCEPTS OF DEATH AND REBIRTH IN THERAVADA AND VAJRAYANA BUDDHISM)

อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.สมภาร พรหมทา, 108 หน้า, ISBN 974-584-081-5

ทัศนะเกี่ยวกับการตายและการเกิดใหม่ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทกับนิกายวัชรยานต่างกัน
นิกายเถรวาทเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้วจะเกิดใหม่ในทันที แต่นิกายวัชรยานเชื่อว่ามียันตร์ภพ เมื่อตายไป
แล้วจะต้องไปอยู่ในอันตรภพก่อนที่จะไปเกิดใหม่ต่อไป ความแตกต่างกันนี้เกิดจากหลักคำสอนในเรื่อง
การหลุดพ้น นิกายวัชรยานเชื่อว่า การหลุดพ้นมี 2 ลักษณะ คือ การพึ่งตนเองและการพึ่งอำนาจภายนอก
การหลุดพ้นสามารถเกิดขึ้นได้ในอันตรภพด้วยการช่วยเหลือจากอำนาจภายนอก ส่วนนิกายเถรวาทเชื่อว่า
การหลุดพ้นจะต้องเกิดจากการพึ่งพาตนเอง เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ปรัชญา
สาขาวิชา ปรัชญา
ปีการศึกษา 25๕7

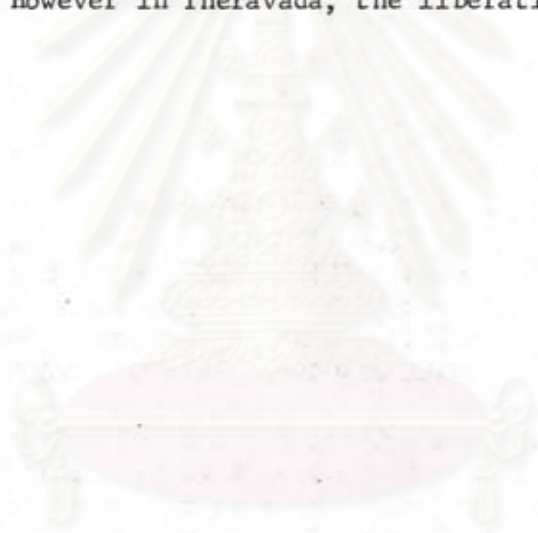
ลายมือชื่อนิสิต วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C310611 : MAJOR PHILOSOPHY

KEY WORD: DEATH / REBIRTH / THERAVADA / VAJRAYANA

VILAILUCK SAISANE : A COMPARTIVE STUDY OF THE CONCEPTS OF DEATH AND REBIRTH IN THERAVADA AND VAJRAYANA BUDDHISM. THESIS ADVISOR : SOMFARN PROMTA, Ph.D. 108 pp. ISBN 974-584-081-5

Concerning the Comparative Study of the Concepts of Death and Rebirth in Theravada and Vajrayana Buddhism, there is an important difference in this issue. In Theravada doctrine, there is only spontaneous rebirth after death. But Vajrayana Buddhism believes in the existence of the intermediate state after death; one must be, for a while, in an intermediate state before rebirth. This different concept is derieved from their different notions of liberation. According to Vajrayana, there are two kinds of liberation : Self - dependent liberation and external-power-dependent liberation. However in Theravada, the liberation is based only on self-dependence.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ปรัชญา

สาขาวิชา.....ปรัชญา

ปีการศึกษา.....2537

ลายมือชื่อนิติกร..... วิไลลักข์ สายพันธ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สอมพันธ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นมาได้ ถ้าปราศจากแม่ ครูคนแรก และเป็นผู้ให้ทุกอย่าง ดร.ม.ล.นิพาดา เทวกุล อาจารย์ผู้เป็นเสมือนแม่ ผู้ให้ ก่อเกิดความรักในวิชาปรัชญา อีกทั้งยังเป็นผู้มีวิญญานของความเป็นครูอย่างเต็มเปี่ยม ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านของญาติพี่น้องอันเป็นที่รัก อาจารย์ทั้งหลายผู้มีพระคุณ เพื่อนๆผู้ให้สาระและความบันเทิง และที่จะลืมมิได้เลยคือท่านผู้ประพันธ์สรรพวิทยา ทั้งหลายที่ข้าพเจ้าได้อาศัยสติปัญญาของท่านในการที่จะเรียนรู้ตลอดมา

วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำย่อที่ใช้ในการอ้างพระไตรปิฎก

เลขเกี่ยวกับพระไตรปิฎก เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม ตัวเลขหลังเป็นเลขข้อ

เช่น 20/50 หมายถึง พระไตรปิฎก เล่มที่ 20 ข้อ 50

คำย่อ	ย่อมาจาก
วิ. มหา.	วินัยปิฎก มหาวรรค
ที. สील.	ทีฆนิกาย สीलันชวรรค
ที. มหา.	ทีฆนิกาย มหาวรรค
ที. ปา.	ทีฆนิกาย ปาฏิวรรค
ม. มุ.	มัชฌิมนิกาย มูลปนิบาต
ม. มัช.	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปนิบาต
ม. อุปริ.	มัชฌิมนิกาย อุปริปนิบาต
สัง. สคาถ.	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
สัง. นิ.	สังยุตตนิกาย นิกานวรรค
สัง. ชันธ.	สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค
สัง. มหา.	สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค
อัง. ติก.	อังคุตตรนิกาย ติกนินบาต
อัง. จตุก.	อังคุตตรนิกาย จตุกกนินบาต
อัง. ปัญจก.	อังคุตตรนิกาย ปัญจกนินบาต
อัง. อัฏฐก.	อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนินบาต
อัง. นวก.	อังคุตตรนิกาย นวกนินบาต
อัง. ทสก.	อังคุตตรนิกาย ทสกนินบาต
ชุก. คาถา.	ชุกทกนิกาย คาถาธรรมบท
ชุก. อิติ.	ชุกทกนิกาย อิติวุตตกะ
ชุก. อุ.	ชุกทกนิกาย อุทาน

ชุก. ชา.

ชุกทกนิกาย ชาดก

ชุก. ปา

ชุกทกนิกาย ชุกทกปาฐะ

ชุก. ปฉี

ชุกทกนิกาย ปฏิสัมภิตามรรค

การอ้างอิงได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง 45 เล่ม พ.ศ.

2521 ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
อธิบายคำย่อ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
-ความเป็นมาของปัญหา	1
-วัตถุประสงค์	1
-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
-วิธีการวิจัย	2
2. ทักษะเรื่องความตายในพุทธปรัชญาเถรวาท	3
-พุทธปรัชญาเถรวาทมองความตายเป็นสองแง่	3
-ความหมายของความตาย	4
-ประเภทของความตาย	5
-สาเหตุแห่งการตาย	6
-ภาวะใกล้ตาย	8
-มรณสติ	11
3. -ทักษะเรื่องการเกิดใหม่ในพุทธปรัชญาเถรวาท ...	26
-ความหมายของการเกิดใหม่	26
-กระบวนการเกิดใหม่	26
-ภพที่รองรับการเกิดใหม่	27
-กรรมที่นำไปสู่ภพต่าง ๆ	31
-ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทไม่มีอันตรายภพ...	37

4.	ทัศนะเรื่องความตายในพุทธปรัชญาวัชรยานของชิเบต	41
	-ขั้นตอนต่าง ๆ แห่งการตาย	41
	-มรณสติแบบชิเบต	57
	-ข้อดีของการปฏิบัติมรณสติ	66
	-การฝึกมรณสติ	67
5.	ทัศนะเรื่องการเกิดใหม่ในพุทธปรัชญาวัชรยานของชิเบต	75
	-อันตรภพ	75
	-ขั้นตอนในการเข้าสู่อันตรภพ	77
	-ชีวิตในอันตรภพ	80
	-ระยะเวลาในอันตรภพ	81
	-การออกจากร่างตอนตาย	81
	-เวลาในอันตรภพ	83
	-การออกจากอันตรภพสู่ภพภูมิอื่น ๆ	88
	-การช่วยเหลือผู้อยู่ในอันตรภพ	90
6.	เปรียบเทียบและสรุป	98
	-การเปรียบเทียบเรื่องความตาย	98
	-การเปรียบเทียบเรื่องการเกิดใหม่	99
	-การเปรียบเทียบรอยต่อระหว่างการตายและการเกิดใหม่	100
	-การเปรียบเทียบคุณค่าทางจริยธรรม	102
	-สรุปและข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ประวัติผู้เขียน	108